



Møt bohemene
se side 10

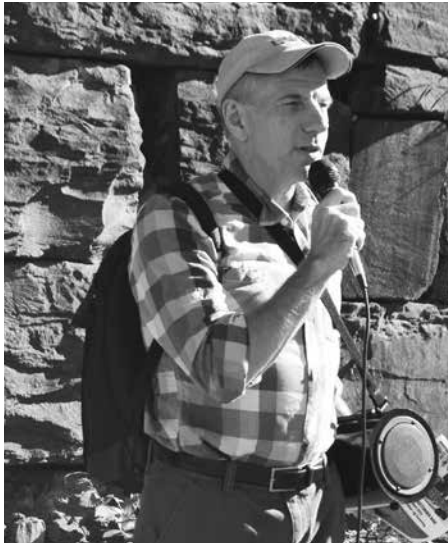
**FamilieEkstrøm i
Strømsveien**
se side 8

Kjenner noen disse to blide gutta utenfor piggrådgjerdet ved
Vålerenga skole under krigen?

Fotoutstilling lørdag 10. og søndag 11. oktober kl. 12.00 – 16.00

Det er høst og fotoutstilling igjen

Av Even Haugseth



Nok en sommer er over, og det er høst. Håper dere har hatt en fin sommer. Her i historielaget startet høstprogrammet med medlemsmøte om den norske fyrstikkhistorien andre tirsdag i september. Vi fikk besøk av Fritz H. Frølich, tippoldebarnet til han med samme navn som startet opp den første fyrstikkfabrikken i Christiania. Det var tydeligvis stor interesse for dette temaet, for salen ble full. Det ble mye interessant historie. Frølich jobbet også selv på fabrikken ved Helsfyr og var selv med å legge ned den siste fabrikken som lå i Stavern. Hyggelig var det også at tre andre med forbindelse til Nitedals var tilstede i salen. Det var fyrstikkjentene Synnøve Hagen og Laila Paulsen, som selv jobbet der, og barnebarnet til Karoline Kristiansen, Tore Foss.

Forberedelsene til årets største begivenhet for oss i historielaget, er godt i gang. Andre helg i oktober er det igjen klart for nok en fotoutstilling. Denne gangen har vi flere temaer. Det største har med krigen å gjøre. Det var mye som skjedde på og rundt Vålerenga disse fem årene. Mange som opplevde krigen er dessverre borte, men sterke historier lever videre. Bildematerialet er noe

begrenset fordi det ikke var lett å få tak i film, men en del finnes. Under frigjøringa i 1945 ble det derimot tatt en del bilder. Sabotasjeaksjoner var det også. Det er kanskje flere av dere som har noe å fortelle fra denne tida, eller har bilder. Vi hører gjerne din historie og kopierer bilder.

Vålerenga skole feiret sine 120 år i september selv om jubileumsdagen er senere på høsten. I den forbindelse hadde noen av medlemmene i historielaget laget en miniutstilling om skolens historie og stilt i Vålerenga kirke. Dit kom både elever og lærere for å se. Takket være de samme ivrige damene i laget vårt, er vi så heldige at dette også kan beskues på vår egen utstilling.

Som annonsert ellers i bladet, er vi også representert på en større frimerkeutstilling i Lilleborg kirke helga før vår egen. Mye skjer der, så møt opp. Den delen som har med Vålerenga å gjøre, får vi også over til oss 10. og 11. oktober. Kom og se våre postkort og frimerker fra Vålerenga.

En annen sak som opptar mange på Vålerenga nå om dagen, er hva som skjer ved Sotahjørnet. De fleste har sikkert fått med seg at det lille, gule huset i Etterstadgata 2 er fjernet.

OBOS ønsket at dette skulle vike for et større nybygg. Det samme er tilfelle med nr. 4. Ingen vet hvor lenge, men vi viser historien bak disse husene og nr. 6, og de skumle rivingsplanene.

Ny kalender for 2016 håper vi også å ha klar til utstillinga. På siste årsmøte ble det bestemt at kalenderen fra neste år også skal inkluderes i medlemskontingenten. Dette betyr at alle medlemmene vil få den tilsendt i desember sammen med giro for neste års kontingent. Det er selvfølgelig mulighet for å kjøpe den utenom også. Nytt av året er at vi skal prøve ut en ny betalingsterminal. Dere skal altså kunne betale med kort. Vi håper at dette blir godt mottatt.

Årets siste medlemsmøte finner sted 17. november. Sekretæren vår hørte foredraget til kveldens gjest, Rune Gerhardsen, et annet sted. Han syntes det var så bra, at han likegodt spurte om også historielaget vårt kunne få besøk av han. Svaret var ja, og vi gleder oss til denne kvelden i november.

Styret vil med dette få ønske dere alle velkomne til både fotoutstilling og medlemsmøte. Ta gjerne med slekt og venner. Dette blir moro.

Leserbrev:

I forrige medlemsblad nr. 2, 2015 hadde vi med May Aas' artikkel om å vokse opp på Vålerenga. Der hadde vi i en av bildetekstene skrevet at May ble æresmedlem i VIF i 2007. Dette er selvfølgelig feil. Hun ble æresmedlem i **1993** og var forresten den første kvinne som fikk den tittelen i VIF.

Takk til May! Rett skal være rett.

Red.

I sommer var 2 representanter fra historielaget med en journalist fra Enebakk Avis på tur langs Enebakkveien fra Galgeberg til Kværner. Her er det som sto på trykk i avisen 16. juli 2015:



av Gro Arneberg
Thoresen, Enebakk Avis

Historielagets Wenche Ekstrøm og Even Haugseth på "Hylla" i Enebakkveien.

Enebakkveien – ikke alltid den strakeste veien

GALGEBERG/ENEBAKK: Litt hult i bult strekker Enebakkveien seg fra Oslogrensa og ned til sentrum, der den har dannet grunnen for litt av hvert.

Hele Enebakkveien ligger utenfor Enebakk og har sikkert forvirret mer enn en. Den beskriver veien som fører hit, fra Oslo. I byen starter den på historisk grunn; beliggende akkurat der landets hovedstad lå aller først.

Galgen på berget

– Dette må ha vært et av de største veikryssene før en kom inn i selve Oslo. Veiene fra nord, sør, vest og Enebakkveien i øst møttes der, forteller Even Haugseth. Haugseth er leder i Vålerenga Historielag og en av flere som står bak boken «Vålerenga – bydel med sjel» fra 2002 hvor alle de flotte historiske bildene i denne saken er

hentet fra. Vålerenga Historielag har også på sine nettsider tatt for seg historiene til veier på Vålerenga, deriblant Enebakkveien.

For å vise oss «vår» vei har vi møttes i rundkjøringen nedenfor Jordalgata som går opp til Jordal Amfi. Vi står på Ring 2 og vender oss mot Galgeberget.

– Veien kom fra Tøyen gård, over Brinken, parallelt til Normannsgata, og fortsatte østover i Enebakkveien. Her drakk hestene vann, tørste etter å ha trukket vogner opp bakkene. Vi kan jo forsøke å se for oss det livet som var her, med alle menneskene som arbeidet og bodde her, trehusbebyggelsen, trafikken. Og galgen, peker Even.

Retterstedet var strategisk plassert der folk passerte. Til skrekk og advarsel. Siden senmiddelalderen og fram til 1815 var retterstedet her, derav navnet. På et gammelt kart fra 1742 er Galgeberg tegnet inn. Der sees foruten galgen også

«steile og hjul» som vitner om grusomme henrettelsesmetoder.

14. oktober 1815 var det til alt overmål Anders Flatebydalen fra Flateby som ble henrettet her, som den siste før retterstedet ble flyttet til Etterstadsletta.

23 år gammel hadde Flatebydalen drept Gunder Gjestang etter et fylleslag på Haugstein.

Den parallelle veien

– Vi kan slå fast at Enebakkveien som svinger sånn, er en gammel vei. Den kan ha fulgt eiendomsgrenser eller gikk der det måtte passe seg, forteller Even.

– I 1866 fikk Enebakkveien sitt navn offisielt. På den tiden var man inne i en nasjonalromantisk periode. En tok derfor i bruk norske og norrøne navn på gatene og veiene her.

I 1936 skulle en gigantisk U-formet Obos-blokk plasseres tvers over første del av Enebakkveien,



Ebenezer til venstre. Trehuset er å finne på Norsk Folkemuseum på Bygdøy. Trikken gikk i sin tid i Enebakkveien. Utlånt av Milton Raiby.

slik at husnumrene til og med 16 ble borte. Etter dette fortsetter veien ut av byen, mellom togskinner, opp Kværnerdalen, er deretter flere steder knapt mulig å skille fra Ryenbergveien opp til Ryenkrysset. Den fortsetter etter dette parallelt med E6 til den svinger av ved Klemetsrud og stanser på Enebakk-grensa.

Der den går parallelt med E6 er den adresse for både boligblokker, industri og forretninger og her møter man også noen steder på Gamle Enebakkveien.

Utsatt strøk

Det var i Oslo (Gamlebyen) hovedstaden lå først, men da trehusbebyggelse atter en gang gikk med i en storbrann i 1624, under kong Christian IV's styre, besluttet han å flytte hele byen til Kvadraturen ved Akershus festning. Han døpte også byen om fra Oslo til Christiania. Fra Enebakk kom plankekjørerne og bøndene. Svært mange kom for selge sine varer. Mange ville skaffe seg jobb på teglverk eller som vognmenn eller annet det var behov for. – De første forstedene øst for

Christiania var nettopp Vaterland, Grønland, Enerhaugen og Galgeberg. Så kom Vålerenga og Kampen med sin trehusbebyggelse. Den var utsatt for branner, så ikke tilfeldig at det kom en liten brannstasjon på Galgeberg. Det var tungt og tidkrevende for hestene å frakte vann opp kneikene fra Grønland. Det utviklet seg fattigkvarterer med dårlige sanitærforhold som førte med seg sykdommer, forklarer Even.

– Om det har bodd utflyttede enebakkinger akkurat i Enebakkveien i utstrakt form vet vi ikke, annet enn at hit kom folk fra bygdene generelt. Fra Romerike, Follo, Hedmarken og Østfold, opplyser Even. Vi har forflyttet oss til langveggen på Obos-blokka som nok ble sett på som en stor oppgradering da den kom.

Overbefolket

– I etterkant av industrialiseringen kom folk fra bygdene hit for å jobbe, og de bosatte seg her. Her lå Sætre kjeksfabrikk, Nitte-dal tendstikkfabrikk, Jøtul og en kullsyrefabrikk. Kværner Brug var

den desidert største arbeidsplassen. Den lå ved elva Alna og hadde fra gammelt av vært kvern og sag blant annet for Vålerenga Hovedgård, sier Even.

I tillegg lå det butikker og verksteder langs Enebakkveien. Også mange ansatte i NSB bodde her, veien går mellom togskinner. – Det var stor boligmangel i byen. Med sosiale problemer var også alkoholproblemer vanlig her på Østkanten. Frelsesarmeen oppførte sitt bygg i Enebakkveien 15, og første etasje står her den dag i dag, viser han.

Frelsesarmeen ble grunnlagt i 1865, og i 1889 ble det første møtet holdt i bygget som sto nytt i Enebakkveien. Møtet samlet fult hus.

Når vi snur oss ser vi Enebakkveien 16, og her slo en annen menighet seg ned.

– Ebenezer tilhører baptistmenigheten.

Det lille trehuset de flyttet inn i ble trolig hentet på Romerike før 1855, da mange som bodde her kom fra de traktene. I 1870-årene holdt Østre Aker Arbeidersamfund

til her, før Ebenezer tok over i 1913. Da huset skulle rives i 1981 ble det en krangel og i en annonse etterspurte man om det fantes en kulturinteressert person som kunne overta huset. I 1985 ble det gjenreist på Folkemuseet på Bygdøy og ble oppholdssted for museets håndverkere.

Ga bort bydelen

I 1859 var det en utvidelse av hovedstaden, og Galgeberg ble så vidt en del av byen. Med byutvidelsen fulgte murtvangen. Her øst i Aker kommune ble det i løpet av 19 år ble det bygget på spreng inntil bygrensa. En bygget på rimeligste måte i tre.

– De sosiale problemene var merkbare. En hadde fortsatt verken politistasjon, brannstasjon, skole eller kirke på Vålerenga. Aker mente det var byens ansvar, og i 1878 ble Vålerenga en del av Kristiania.

Da kom det først politistasjon. 14. oktober 1881 brant åtte hus mot Enebakkveien, mellom Smålensgata og Opplandsgata. I 1887 brant nesten et helt kvartal like ved.

– Så ble det brannstasjon, og man bygget husene i murstein. I 1895 ble det skole. Vålerenga kirke sto ferdig i 1902. Vålerenga hovedgård ble prestegård.

Da hadde man blitt enige om plassering.

– Det første stedet omtalt var Galgeberg, men man ønsket ikke å plassere en kirke på ett sted hvor det hadde skjedd så grufulle ting, sier Even.

– I 1913 fikk bydelen egen idrettsforening, og da opplevde man at de viktigste tingene endelig var på plass, smiler historielagslederen. Det neste bydelen skulle utsettes for var å bli midtpunkt for den plutselig økte bilbruken.

– Dette var den største innfartsåren til Oslo, og nordover i Strømsveien sto køen av bilister morgen og middag. Det betydde støv og støy i en slik grad at husene ble fraflyttet og sto og forfalt. På 1970-tallet startet unge patrioter fra Vålerenga et vel for å få stanset all gjennomgangstrafikk i Strøms-



Vanntroa på hjørnet av Enebakkveien og St. Halvards gate. Her med eieren av bildet, Milton Raiby, som selv bodde i Ebenezer.

veien. I 1992 seiret aksjonistene og bommen var et faktum. Også trafikken i Enebakkveien ble stoppen med bom.

Mange minner

Vi legger dramatikken i byen bak oss. Enebakkveien består i dag av stille gater og oppstykkede veistubber. Før lå det kolonialbutikker, skomaker, sportsbutikk og frisør og verksteder her.

Wenche Ekstrøm vokste opp i Enebakkveien, og har mange minner. Hun synes det er moro å vandre her, mellom gamle trehus og nyere hus.

– Jeg går mye på Vålerenga, men det er ikke ofte jeg går så langt nede som dette, sier hun.

Et hus som ikke står her lenger er det originale Enebakkveien 39; Molstadgården. Her bodde Trygve Gulbrandsen, forfatter av trilogien «Og bakom syner skogene» som handler om østlandsk bondemiljø på 1800-tallet.

Wenche gjenkjenner lokalene der hun kunne kjøpe godteri og ulike verksteder. Hun var i familie med han som drev Andersens Bilradiator. Messingskiltet henger fortsatt høyt oppe på husveggen.

Når vi har passert den originale trehusbebyggelsen langs «Hylla», numrene 42 – 60, der Enebakkveien originalt gikk helt inntil husene før den ble flyttet lenger ned, støter vi på porten inn til Bruns snekkerverksted.



Brårikhau'en lå på Galgeberg. Det første huset er Kasperløkka med Enebakkveien 2. Bak ser vi Brårikgår'n i Enebakkveien 6. Husene ble revet på 1930-tallet for å gi plass til OBOS-blokka i Galgeberg 3. I dag starter Enebakkveien med husnumrene 15 og 16. Bilde fra historielagets arkiv.

– Der bak går Tranga. Jeg bodde jo bare rett borti her, men måtte gå en lang omvei til og fra skolen. Da kom vi ned Tranga, og jeg husker det lå fylliker og sov der. De var ikke farlige, men vi løp forbi, smiler Wenche.

Tranga er en snarvei mellom Enebakkveien og Etterstadgata.

Vi går under togsquinnene og passerer det forfalne bygget til Jøtul og får «Kullsyren» på venstre side; Enebakkveien 64.

– Som 17-åring fikk jeg min første jobb her. Faren arbeidet på Kværner, til høyre for oss. Til Kværner gikk det snarvei via en undergang under togsquinnene for alle arbeiderne som kom fra Vålerenga. Hun husker tilstelninger som ble holdt for de ansatte og spesielt en juletreffest da Anne-Cath. Vestly underholdt.

Vi passerer Alna og har kommet der Enebakkveien fortsetter ut av bydel Gamle Oslo.

– Der vokste jeg opp!, peker Wenche opp en stikkvei.

– I etterkrigsårene ble tyskerbrakker fraktet hit som arbeiderboliger for mange familier som jobbet på

Kværner, sier hun.

Anekdoter

– Jeg har forresten en kuriositet!, sier Even og stanser foran Smia Galleri på tilbaketuren. Restauranten ligger i Opplandsgata, et steinkast fra vår vei, med utsyn mot Vålerenga kirke.

– Det var to Weng-brødre fra Enebakk som eide flere bygårder her omkring i mange år både før og etter 1900. Familiene som leide hadde dårlig råd, og historien forteller at da Weng-gutta kom med hest og kjerra for å innhente leie så hengte folk ut plakaten: Smittsom sykdom! Det var Otto Weng som i 1917 kjøpte Enebakkveien 37 på auksjon. Han solgte til NSB i 1923. Murbygget som også sto på tomten var bygget av Otto Weng i 1894. Også denne ble solgt til NSB og ble kjent som «Jernbanegår'n». 22. januar 1903 kunne kronprins Olav innvie Krigsskolen, etter at den hadde flyttet til Enebakkveien 15.

I gården som Ebenezer hadde, og som nå står på Folkemuseet skal det også ha befunnet seg en treroms utedo! Et rom for fami-

liene som bodde i murhuset her, ett for to familiene som bodde i et trehus og ett for menighetsmøtens deltakere.

– Du lurte jo også på om det kom mange hit fra Enebakk. Oldemoren min kom fra Solli på Ubberud og oldefaren min fra Borud i Dalefjerdingen. Han ble født på Tangen ved Lysern. Det som er så bra i Enebakk, er at dere har så godt kartverk. Om en reiser ut for å finne igjen nedrevne, små hus, så er det mulig å finne igjen tuftene, kommer det fra Even.

I Enebakkveien 25, Svenengens borettslag, bodde det for eksempel mange: En var glassmester, en dirigent, noen snekkere og bussjåfører bodde her samt industriarbeidere og lokomotivførere.

Pappaen til Thordis Kjærstad var lokfører. Han hadde parsell mellom huset og jernbanelinjen under krigen, og her dyrket han grønnsaker, poteter og tobakk. I en stor gjødseltønne ved siden av blandet han ku- og hestemøkk som han fikk av bønder han hjalp. Møkka tok han med seg på toget. I det han passerte gjødseltønna var det å



På dette postkortet fra rundt 1903 ser vi husene langs Enebakkveien, det som senere ble «Hylla» nedover mot Kværner Bruk. Fra historielagest arkiv.

stanse toget. Vi kan tenke oss passasjerenes hoder stikke nysgjerrige ut av togvindue for å se hva som sto på. Under krigen ble det utført sabotasje mot et tog over Enebakkveien. Pappaen til Thordis ærend var følgende: Lene seg ut og slippe møkka i gjødseltønna.

Mens det har stilnet rundt indus-

trien på Kværner, har boligblokkene vokst og vokst. Trafikken i Enebakkveien har stilnet.

– Det er rart å tenke på alt som har skjedd her, trafikken, dramatikken og diskusjonene. Nå er det visst mest joggere og syklist her, avslutter Even.

Kilder:

«Vålerenga – Bydel med sjel». Utgitt av Vålerenga historielag på Orion forlag i 2002.

www.valerenga.org

Ign nr. 4 /2013. «For en neve daler» av Torggrim Sørnes i «Ondskap – de henrettede i Norge 1815-1876.»

Vålerenga skole. Hvilken klasse? Hvilket år?



Nå trenger vi virkelig deres hjelp til å finne ut hvem elevene på bildet er. Send oss gjerne også navnet på lærer, hvilken klasse og hvilket år: leder@valerenga.org. På forhånd takk! Bildet er utlånt av Vålerenga skole.

Familien Ekstrøm i Strømsveien

av Wenche Ekstrøm som også har lånt ut bildene



Bestefar Oskar Ekstrøm inne på sin tomt Strømsveien 48. i bakgrunnen Sætre kjeksfabrik i Østerdalsgata 1. Han overtok etter sin far i 1923, 25 år gammel.

I 1904 kom mine oldeforeldre, Carl Gustav Ekstrøm og hans kone Anna-Marie, født Kihlstrøm, fra Värmland i Sverige. De bosatte seg i Åkerbergveien 50 i Christiania. De fikk etter hvert 6 barn, 4 gutter og 2 jenter. En av guttene var min bestefar Oskar født i 1898.

I 1908 startet Carl sitt eget steinhoggeri i Strømsveien 48. Det var på hjørnet av Østerdalsgata 2 og Strømsveien. Sætre kjeksfabrik lå i Østerdalsgata 1, og på andre siden

av Strømsveien lå "sotahjørnet" og Ingvaldsens isenkram.

I 1923 overlot Karl steinhoggeriet til sin sønn Oskar som var 25 år gammel. Selv arbeidet han med stein hos Koltzow, og han ble ansatt hos Gustav Vigeland og var med og hogg ut Monolitten og andre monumenter på brua i Frognerparken. Han døde i 1940.

Oskar startet med å hogge gravmonumenter, og i en periode i 1924 hadde han sin søster Othilie som

hjalp til med graving av tekster på steinene. Gravsteinene ble for det meste fraktet til Østre gravlund.

I 1934 fikk bestefar tomt og bolighus i Strømsveien 39. Han flyttet inn med sin kone Gudrun og deres 3 barn, Inger, Oluf og Åge, som var min pappa. Der vokste barna opp og gikk både på Kampen og Vålerenga skole. Både Oluf og Åge spilte håndball i Jordal Idrettslag. De gikk også begge to på Statens håndverks- og kunstindustriskole. Men ingen av dem overtok steinhoggeriet etter sin far. Oluf var ansatt hos Standard Telefon og Kabel og Åge begynte på Kværner Bruk. Bestefar døde på Østre gravlund i 1964 mens han monterte en gravstein for en kunde.

Tante Inger emigrerte til Brooklyn, USA i 1947. Hun var gift med Sigurd Akselsen fra Grimstad. Han drev slaktebutikk i Brooklyn. Hun kom på besøk til familien i Oslo i 1952, 1954 og 1963. Turen over "dammen" tok 2 uker og det var med bl.a. "Stavangerfjord" fra New York til Akershuskaia. Hun døde i 1979.

Etter bestefars død ble steinhoggeriet nedlagt, men bestemor og onkel Oluf ble boende der til hun døde i 1969. Onkel Oluf ble kjøpt ut av Oslo Kommune i 1978 da OBOS skulle bygge nye hus nedover Strømsveien.

Min bror og jeg har mange fine minner fra vår barndom da vi besøkte besteforeldrene våre. Det sto et flott plommetre ved vannposten og peonene blomstret sammen med syrinene. Om vinteren frøs vannet, og bestefar måtte hogge vekk is fra krana. Han strødde også ovnsaske på isen ute. så vi ikke skulle skli. Vi lekte mye i bekken som fløt nederst på tomten, den kom fra Etterstad og lå akkurat på skillet mellom eiendommene i Strømsveien og Vålerenggata.

Et annet minne er da jeg var med bestemor ut for å handle. Vi gikk til Kjøttspesialen hvor hun kjøpte blod og ister for å lage klubb. Da den var ferdig kokt, ble den skjært i skiver og stekt i melk. Så strødde vi sukker på. Det smakte deilig, synes vi den gang i alle fall. Vi var også innom butikken til Thoresen. Der inne var det tredisk med lem i, husker jeg.

Inne i stua skrangla det i glass i skapet når trikken og trailere kjørte nedover Strømsveien. Huset var gammelt og skjevt. Bl.a. føyk ytterdøra innover når vi lukket den opp. Onkel bodde på loftet. Der bodde også mine foreldre og jeg i mitt første år. Så flyttet vi til Enebakkveien 64 b og senere til Arnljot Gellines vei 17. Der bodde mine foreldre til 1983.



Kunst laget av bestefar Oskar Ekstrøm i 1919.



Bestem Dem ikke før De har undersøkt mine priser på
GRAVMONUMENTER
 Rammer og plater i flere stensorter.
OSKAR EKSTRØM, Strømsveien 39.
 Vålerengtrikk Telefon 80377 OSLO

Dette er en av annonsene bestefar satte inn i «Øya og vi» organ for Lindøya, Bleikøya og Nakkholmen. Annonsen er fra 1935 da han flytta steinhoggeriet til Strømsveien 39.



Kanskje er Bestemor Gudrun og Åge klare for å gå til skolen? Bildet er tatt på baksiden av Strømsveien 39 i 1935. Til høyre skimtes Hedmarksgata 2.

Husk å kjøpe den nye kalenderen for 2016

Vålerenga Historielags Kalender 2016



VÅLERENGA HISTORIELAG

Med mange fine bilder og tekster om Vålerenga. En perfekt jule- og nyttårshilsen til familie og venner.

Kan bestilles hos Bjørn Granlund, tlf. 901 80 290 eller e-post: foto@valerenga.org

Pris
kr. 100,-

50 ÅR SIDEN VIF'S FØRSTE SERIEGULL: Møt bohemene når Historielaget utgir frimerke, førstedagsbrev og arrangerer ekstra fotoutstilling

Tekst: Jarle Teigøy. Foto:
VIF/Vålerenga Historielag arkiv.

Det er bare å krysse av datoen 3. oktober i almanakken. På Frimerkets dag i Lilleborg kirke vil det bli feiret en dobbelt historisk begivenhet; Sentrum filatelistklubb vil feire sin 85 års dag sammen med Vålerengas fotballbohemer. Spillerne innkasserte VIFs aller første seriegull for 50 år siden. Bohemene, med Terje "Henger'n" Hellerud i spissen, kommer. Henger'n får sitt eget frimerke og det blir utgitt førstedagsbrev.

Vålerenga Historielag og Sentrum FK har gått sammen om ovennevnte arrangement for bla. å hylle de ekte bohemene. I lokalene blir det både frimerkeutstilling, og fotoutstilling om bohemene som regjerte på Bislett i en ti års periode på 1950 og 60-tallet. Utstillingen vil legge vekt på gullåret 1965 og seriepokalen vil også bli fremvist. Lørdag vil også SFK og Vålerenga Historielag utgi et personlig frimerke med Henger'n og i tillegg et unikt førstedagsbrev med bilde av seriemesterne. Bohemene vil selvfølgelig signere FDC og bli intervjuet (se eget program i ramme). I tillegg vil frimerkedirektør Halvor Fasting som også sitter i styret i Vålerenga Fotball Elite, fortelle om frimerker og om sitt engasjement i Vålerenga. Det vil også bli fremført Vålerengalåter på gitar. Denne dagen bør ingen med frimerke- og/eller Vålerengahjerte gå glipp av. Og uka etter vil Historielagets ordinære fotoutstilling finne sted i Vålerenga kirke som vanlig. På begge arrangementene vil en Vålerenga postkort- og Våleren-

ga-frimerkeutstilling bli fremvist.

Her følger historien om den dramatiske sluttspurten for 50 år siden:

DA BOHEMENE TOK GULL

I 1965 skulle Vålerenga endelig vinne noe i norsk fotball, og da passa det bra at det var de ekte Vålerenga-bohemene som sto bak det første virkelige gullet i klubbens historie. "Markedssjef" Helmuth Steffens kunne med full rett si at han hadde klart å ale opp et mesterskapslag uten særlig hjelp utenfra.

Under ledelse av den myndige østerrikske treneren Anton Ploderer klarte laget til de flestes overraskelse å holde koken gjennom hele sesongen. Vålerengas seier satt langt inne. På et tidspunkt hadde bohemene fem poengs ledelse til nærmeste klubb, men forspranget skrumpa inn. Mot slutten var Lyn faretruende nær, men de tre siste kampene avslørte en ny side av VIF som ga et fortjent mesterskap. Laget viste at de også kunne kjempe i motgang.

DRAMATIKK

På Frimerkets dag 3. oktober, vil det være nøyaktig 50 år siden bohemene møtte Frigg i nest siste serierunde. I en kamp som skulle vise seg å bli avgjørende for seriemesterskapet, lå VIF under 0–2 etter 48 minutter. Det var Frigg som sjokkerte denne regntunge søndagen på Bislett. Friggs andre mål kunne fått stor psykologisk betydning, men VIFs redusering like etterpå snudde kampen. Bruno gikk rett opp fra avspark og la et høyt innlegg foran mål. Keeper løp



Terje Henger'n Hellerud. Bildet til personlig frimerke som utgis på Frimerkets dag.

ut, men nådde ikke ballen. Leif Eriksen sto klar og satte pannebrasken til i tomt bur. Etter en ny stor Frigg-sjanse – Per Pettersen var helt aleine med keeper – skjøt Per Knudsen fra langt hold. Ballen endret retning, og keeper var utspilt. VIF hadde henta opp Friggs ledelse i løpet av sju minutter. Til slutt lagde "Frigg-dødaren" Svein O. Lauvsnes et befriende og svært viktig mål med et nytt langskudd. 3–2 ble sluttresultatet, og laget beholdt dermed forspranget til Lyn. I siste serierunde skulle Lyn møte Skeid på Ullevaal. Lyn var storfavoritt etter 5–1-seier i vårmøtet. VIF skulle opp mot Steinkjer. Det så ut som om VIF måtte klare minst uavgjort på Gulbergaunet for å hale i land seriemesterskapet. Kampen ble skildret slik i Aftenposten: Vålerengen norsk seriemester for første gang

Spenning og dramatikk i Steinkjer -0-0 gav Vålerengen seriemesterskapet

Fra Aftenpostens utsendte medarbeider REIDAR A. FINNEVOLDEN: Steinkjer, 10. oktober.



Laget som vant seriegull for 50 år siden. Bildet vil preges på førstedagsbrevet. Fra venstre bak: Arild Mathisen, Rolf Tobiasen, Thorvald Larsen, Knut Presterud, Arne Jacobsen, Terje Hellerud, Tom Krøning. Fra venstre foran: Nils Arne Eggen, Per Knudsen, Einar Bruno Larsen, Leif Eriksen, Svein O. Lauvsnes, Åge Sørensen, Helge Sørli.

Dramatisk ble i hvert fall dagens seriekamp på Gulbergaunet hvor seriegullet skulle avgjøres. Dramatisk til siste minutt. Oppgjøret Steinkjer—Vålerengen endte målløst og dermed var det klart at Vålerengen endelig hadde gått helt til topps. Men det holdt hardt å berge det ene poenget. Leif Eriksen fikk nemlig skadet den ene foten i annen omgangs første minutter og han haltet omkring og kunne bare så vidt røre på seg. Dermed var det klart at Vålerengen med bare 10 friske mann fikk nok med å forsvare seg. Det tok imidlertid forbausende lang tid før Steinkjer for alvor kom med offensiven. Det varte faktisk vel 25 minutter av omgangen før det første skikkelige Steinkjer-skuddet kom. Men så var ikke de aller siste fem minutter av det spennende oppgjøret uten hendelser. Og det tok hardt på nervene til Vålerengen-entusiastene. Da det var 4 minutter igjen reddet Åge Sørensen et Steinkjer-skudd inne i feltet. Like etter måtte keeper Helge Sørli gi corner. Da to minutter gjenstod kom Jan Fornes med en kanon, men ballen strøk utenfor.

Og så i aller siste minutt fikk Vålerengen corner som ble resultatløs. Dommer Johan Riset kunne gi sluttsignal. Vålerengen-nervene på høykant kunne dempes ned igjen. Gjestene fra Oslo lot gledesfølelsene over vunnet seriemesterskap få fritt spillerom.

FORHÅNDSBESTILLING

Frimerkeobjektet er et personlig

frimerke som blir poststemplet på et spesiallaget "førstedagsbrev" på Frimerkets dag. I tillegg vil Bohemene signere. Opplaget er sterkt begrenset og vi kan tilby forhåndsbestilling. Det kan hentes og betales på arrangementet 3. oktober eller på Historielagets ordinære utstilling 10. og 11. oktober. Kun kr 50,-. Send e-post til Ja-teigo@online.no.

UTDRAG FRA PROGRAM (med forbehold om endringer).

FREDAG 14.00-18.00

LØRDAG 10.00-16.00

14.00 Bohemene kommer. Intervju (seriemesterne 1965) med bla. Terje Hengern Hellerud. 50 år siden VIFs første seriemesterskap. Gutta signerer FDC ca en times tid. Konferansier: VIF- historiker Jarle Teigøy

Ca.14.30 Mitt engasjement i Vålerenga. Har vi fortsatt behov for frimerker? Ved Frimerkedirektør og styremedlem i Vålerenga fotball Elite Halvor Fasting.

Ca. 14.50 Opptreden v/Camilla. Vålerengasanger fremføres på akustisk gitar.
Mitt Vålerenga handler om historien til VIF med bohemene.

Medlemsmøte 8. september

Av sektretær Håkon Olav Harald Engh. Foto: Bjørn Granlund



Bysten av fyrstikkernes norske «far» reises i 1952. Kåsøren hadde med dette bildet av tippoldefar.

Historielagets medlemsmøter trekker vanligvis stinn brakke. Vi kan trygt slå fast at sesongens første møte ikke var noe unntak.

Even Haugseth åpnet med å ønske velkommen og orienterte om kommende begivenheter. Vår årlige fotoutstilling finner sted den andre helga i oktober, og på neste medlemsmøte 17. november får vi besøk av Rune Gerhardsen. Han vil fortelle om barndom og oppvekst på østkanten med Norges statsminister som far. Vi kan love en interessant kveld.

Fritz Frølich, tippoldebarn av den norske fyrstikkindustriens far med samme navn, var kveldens kåsør. Emnet var da også fyrstikkas utvikling og betydning generelt, og fyrstikkfabrikken på Grønvold spesielt.

For de første mennesker var ilden en ødeleggende kraft sterkt forbundet med religion og overtro. For omtrent en million år siden lærte de å kontrollere den å gjøre seg nytte av den. Det var en revolusjonerende oppdagelse, som åpnet for en helt ny måte å leve på. Uten denne oppdagelsen ville steinalderen aldri ha tatt slutt. Det ville nemlig ha vært umulig å utvinne metaller, og den industrielle revolusjonen kunne ikke ha funnet sted. Mulighetene for å lage ild var imidlertid sterkt begrenset. Man kunne utnytte solstråler, slå gnister med steiner eller lage friksjonsvarme mellom to trestykker. Så gjaldt det å ha tørr knusk klar og puste forsiktig til den gryende ilden. I hundretusener av år var det bare en drøm å kunne forenkle prosessen. Så kom de første sovelstikkene rundt 1750, men ulempen var at de ikke kunne lage ild aleine. De måtte dyppes i hvitt fosfor for å tenne. Eventyret "Piken med sovelstikkene" er derfor ikke helt



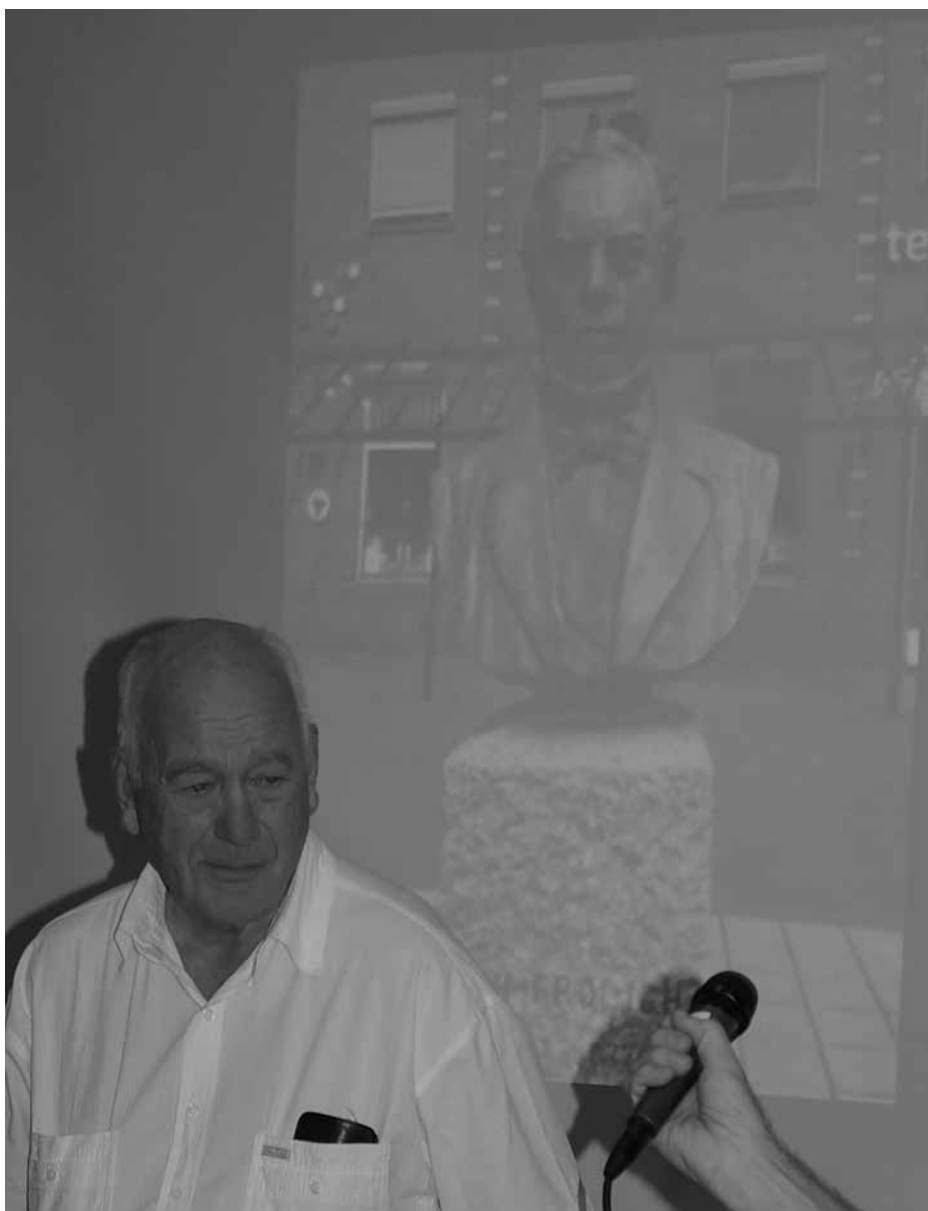
Norges fyrstikkhistorie var tydeligvis et tema som mange av medlemmene våre likte. Det ble «stinn brakke» på dette møtet også.

etterrettelig på dette punktet. I 1830 åra kom fosfor-friksjonsstikkene. De ga lett tilgang på ild, men var tilgjengjeld farlige. Hvitt fosfor er nemlig giftig og antennes meget lett. De første sikkerhetsstikkene ble patentert i Stockholm i 1844, og gjennom en rekke forbedringer ble de fyrstikkene vi kjenner i dag til. Overraskende nok var markedsaksepten i begynnelsen forbausende treg.

Tippoldefar Frølich var av prøyssisk slekt og startet en rekke fabrikker, bl.a. en tapetfabrikk. Han var også involvert i anleggingen av "hovedbanen" fra Christiania til Eidsvoll i 1854 og var i tillegg med på å starte Christiania Bank og Kreditkasse, hvor han var den første direktøren.

Den første fyrstikkfabrikken i Norge startet i 1838. Fram mot slutten av århundret ble det hele 47 av dem. De hadde imidlertid en lei tendens til å brenne ned, så forbedringer av produksjonsmetodene tvang seg fram. Nitedals Tændstikfabrik ble anlagt i Nittedal i 1863 og var i gang i 32 år. Det meste av produksjonen ble flytta til Grønvold i 1895. Gjennom fusjoner og oppkjøp ble all norsk fyrstikkproduksjon samlet i 1927 under Bryn-Halden & Nitedals Tændstikfabrik A/S, som var en del av fyrstikkongen Ivar Kreugers Svenska Tändsticks AB. Qustringregjeringa innførte en fyrstikkavgift, som ble beholdt etter krigen. Da den ble opphevet i 1958, føyk fyrstikksalget til værs. Norge hadde verdens største forbruk av fyrstikker, men i 1984 var det slutt på all norsk produksjon. Ca. Klokka 14.30 den 8. september det året ble den siste fyrstikken produsert.

Etter foredraget fikk vi også hilse på "fyrstikkjentene" Laila og Synnøve, som jobba på grønvoldfabrikken i 1950- og -60 åra, og Tore Foss. Sistnevnte er barnebarn av Karoline Kristiansen, som begynte på fabrikken som femtenåring i 1885 og var med på streika fire år seinere. Dette var en av de første



Kveldens kåsør Fritz Frølich jobbet selv på fyrstikkfabrikken ved Helsfyr. På lerretet ser vi busten av hans tippoldefar med samme navn.

store streikene i landet. Karoline døde i 1947, etter 62 år på fabrikken. Hun har gitt navn til en vei på Grønvold og restauranten på

Fyrstikktorget.

Møtet ble avsluttet med den vanlige praten ved bordene, og salget av vafler og kaffe gikk strålende.



Synnøve og Laila var selv «fyrstikkjenter» på Nitedals Tændstikfabrik før produksjonen ble flyttet fra Grønvold.



Vålerenga historielag
MEDLEMSMØTE 17. NOVEMBER
kl. 19:00 i menighetssalen Vålerenga kirke



Foto: oslobystre.mitarbeiderparti.no

Rune Gerhardsen

PARADISET PÅ TØYEN, KRUSTSJOV OG ANDRE EVENTYR

Kveldens foredrag v/ Rune Gerhardsen "Paradiset på Tøyen, Krustsjov og andre eventyr" dreier seg om hans oppvekst på Tøyen med landets statsminister, "landsfaderen" Einar Gerhardsen, som far.

Etterpå blir det kaffe og vafler for salg slik vi pleier. Ta med kontanter.

Også denne gangen er vi glade hvis de som har mulighet, kan ta med seg en stol fra gangen inn i salen når de kommer og sette den tilbake når de går. Takk!

Velkommen!

VÅLERENGA HISTORIELAG

Tradisjonen tro inviterer

VÅLERENGA HISTORIELAG til

FOTOUTSTILLING

Lørdag 10. og søndag

11. oktober kl. 12.00 – 16.00

i menighetssalen på
Vålerenga kirke

Vi viser bilder og gjenstander fra
krigsårene og frigjøringa, og mye
verdifull historie presenteres.

Postkort og frimerker på Vålerenga

75 år siden krigen begynte og 70 år
siden den var slutt

Hva skjedde på Vålerenga og i nær-
områdene disse 5 årene?

FØR/NÅ-bilder fra Vålerenga –
butikker og bedrifter som forsvant

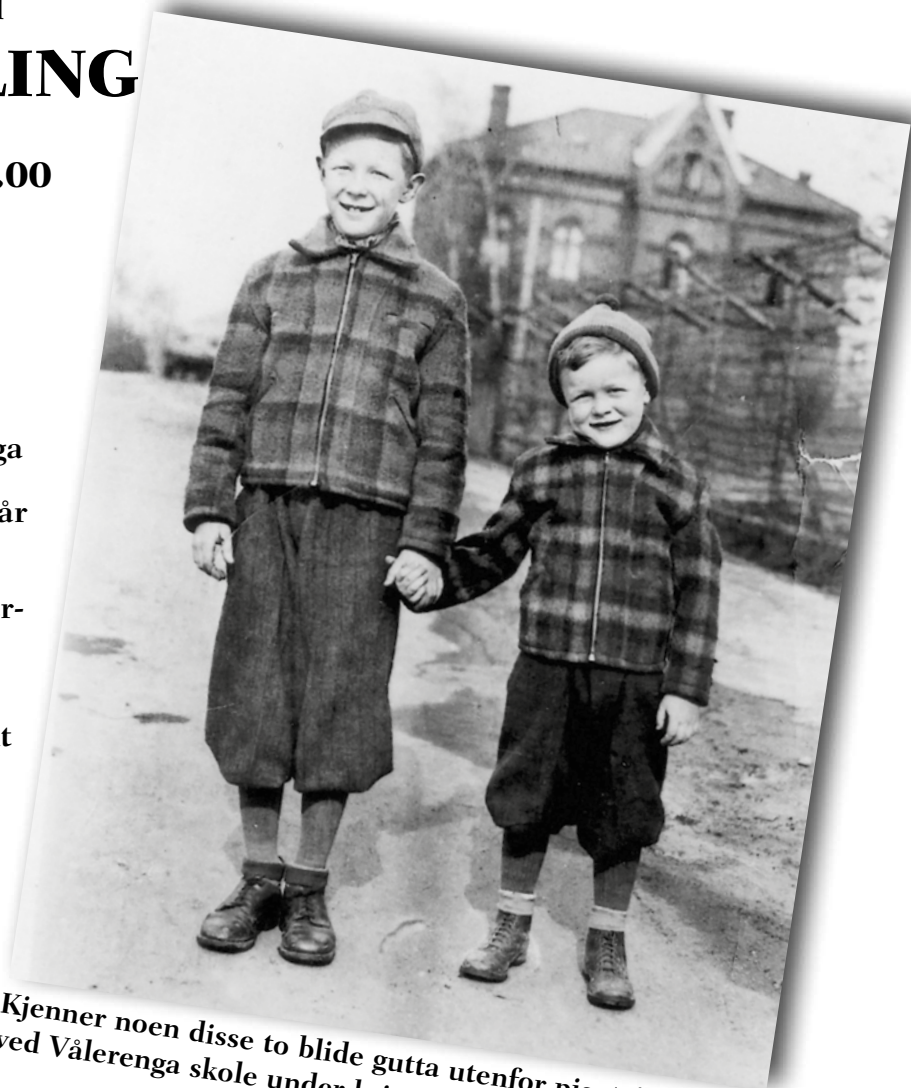
Historielagets nye bildekalender
for 2016 – mange fine bilder og
fortellinger fra Vålerenga.

Etterstadgata 2 + 4 + 6

Vålerenga skole 120 år

Velkommen!

Kjenner noen disse to blide gutta utenfor piggrådgjerdet
ved Vålerenga skole under krigen?



23. kortperiode

Serie A Mel- og brødkort for tida 12. juni til 9. juli 1944

4 brødmerker 160-200-260 3/7-9/7	4 brødmerker 160-200-260 3/7-9/7	4 brødmerker 160-200-260 19/6-25/6	4 brødmerker 160-200-260 19/6-25/6
28 Uke 28 16 brødmerker 28 Uke 28		26 Uke 26 16 brødmerker 26 Uke 26	
4 brødmerker 160-200-260 3/7-9/7	4 brødmerker 160-200-260 3/7-9/7	4 brødmerker 160-200-260 19/6-25/6	4 brødmerker 160-200-260 19/6-25/6
28 40-50-65 3/7-9/7	Uke 28 4 brødmerker 160-200-260 3/7-9/7	Uke 26 40-50-65 4 brødmerker 160-200-260 19/6-25/6	26 40-50-65 19/6-25/6
28 40-50-65 3/7-9/7	28 40-50-65 3/7-9/7	26 40-50-65 19/6-25/6	36 Kaffeerstatn. 28/8-3/9
28 40-50-65 3/7-9/7	28 40-50-65 3/7-9/7	26 40-50-65 19/6-25/6	35 Kaffeerstatn. 21/8-27/8
28 40-50-65 3/7-9/7	28 40-50-65 3/7-9/7	26 40-50-65 19/6-25/6	32 Kaffeerstatn. 31/7-6/8
28 40-50-65 3/7-9/7	28 40-50-65 3/7-9/7	26 40-50-65 19/6-25/6	31 Kaffeerstatn. 24/7-30/7
27 40-50-65 26/6-2/7	27 40-50-65 26/6-2/7	25 40-50-65 12/6-18/6	34 Kaffeerstatn. 14/8-20/8
			33 Kaffeerstatn. 7/8-13/8
			30 Kaffeerstatn. 17/7-23/7
			29 Kaffeerstatn. 10/7-16/7
			28 Kaffeerstatn. 3/7-9/7
			27 Kaffeerstatn. 26/6-2/7
			26 Kaffeerstatn. 19/6-25/6
			25 Kaffeerstatn. 12/6-18/6

Klippe, klippe brødkort,
gule, blå og røt kort.
Skjorte-, vest og snippe kort,
klippe, klippe, klippekort.
Den som kunne slippe
å klippe, klippe, klippe.

(Vers fra revyvisse med Kari Diesen
på Chat Noir under krigen)

Publikasjonsnr.:
ISSN 1890-9094

Vålerenga Historielag
Hedmarksgata 2
0658 Oslo

Vålerenga Historielag
på internett:
e-mail: epost@valerenga.org

Ta en titt på vår nettside: <http://valerenga.org/>

Bankkonto: 0530 04 78222

SALGSTORGET

Bestilling:
foto@valerenga.org
eller tlf. 901 80 290.

VIF-bok:
Heia Vål'enga!
Kr. 450,- + porto



Historielagets pin:
Kr. 50,- + porto.



Arrangementskalender høst 2015:

Fotoutstilling lørdag 10. og søndag 11. oktober kl. 12.00 – 16.00

Medlemsmøte tirsdag 17. november kl. 19.00 –

Rune Gerhardsen: Paradiset på Tøyen

Arrangementene er i Vålerenga kirkes menighetssal – Velkommen!

HUSK Å NOTERE DETTE I KALENDEREN!

Styret i historielaget:

Leder:

Even Haugseth

Nestleder:

Haide S. Østreng

Kasserer:

Gro Shakesby

Sekretær:

Håkon Olav Harald Engh

Styremedlem:

Bjørn Granlund

Varamedlemmer:

Bjørn Arild Gjerdalen

Wenche Ekstrøm

Reiner Schaufler



VIF jubileums-CD med
42 låter 1973-2012 inkl.
jubileumslåta
"Stolthet, respekt og kjærlig-
het" av Trond Ingebretsen
Kr. 199,- + porto

Arbeidsgrupper

Kalendergruppe:

Kontakt: Anne Teppen

Mobil: 976 18 464

e-post: ateppen@live.no

Fotoutstillingsgruppe:

Even Haugseth

Mobil: 938 01 902

e-post: leder@valerenga.org

Fotogruppe:

Fotografering, innsamling og
avfotografering av bilder:

Kontakt: Bjørn Granlund

Mobil: 901 80 290

E-post: foto@valerenga.org

Idrettsgruppe:

Om bydelens idrettsmiljø

Kontakt: Bjørn Arild Gjerdalen

Mobil: 909 19 250

E-post: bjorn@grandhotell.net

Medlemsavisa:

Fred-Arild Ruud

Mobil: 936 65 243

E-post: fred.a@online.no

Støtt oss via Grasrotandelen:

Hvis du tipper, spiller lotto eller
joker og vil gi overskuddsandelen
til Vålerenga Historielag, klipp ut
og ta med kortet og vis det til
tippekommisjonæren.
Husk å ta med strekkoden på nytt
dersom du fornyer tippekortet.
Takk for støtten!

JEG STØTTER



VÅLERENGA HISTORIELAG

- byddet med sjel

Organisasjonsnummer: 890364462



GRASROTANDELEN